

اعتكاف

خلوتی عاشقانه

روح الله بیدرام

۱۳۹۴

سرشناسه	: بیدرام، روح‌الله، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: اعتکاف خلوتی عاشقانه
مشخصات نشر	: اصفهان: حوزه علمیه اصفهان، مرکز اصفهان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۶ ص.
شابک	: 978-600-7302-15-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیکای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	: کتابنامه.
شناسه اف‌ده	: حوزه علمیه اصفهان، مرکز مدیریت
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۹۶۱۴۹

اعتکاف خلوتی عاشقانه

- نویسنده: روح‌الله بیدرام
- ناشر: مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان
- نوبت و سال چاپ: اول، سرور دیر ۱۳۹۴
- شمارگان: ۲۰۰۰
- قیمت: ۶۰۰۰ تومان

با قدردانی از دوستانی که در تولید و نشر این اثر نقش داشتند:
 • ویراستار: ملیحه اعمامی • صفحه‌آرایی: اکبر اسماعیل پور • طراحی جلد: بهرام پور

تمامی حقوق این اثر برای مولف محفوظ است

مرکز پخش: اصفهان، خیابان حافظ، مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان،

کتابفروشی عترت. تلفن ۰۳۱ ۳۲۲۰۹۹۴۸ - ۰۹۱۳۳۱۶۱۳۸۸

پست الکترونیکی: en.farhangi@gmail.com

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
بخش اول : حقیقت اعتکاف.....	۱۷
بخش دوم: تاریخچه اعتکاف.....	۲۱
بخش سوم: مفهوم شناسی اعتکاف.....	۲۷
معنای لغوی اعتکاف.....	۲۸
معنای اصطلاحی اعتکاف.....	۲۹
بخش چهارم: اهداف اعتکاف.....	۳۱
هدف از اعتکاف.....	۳۱
۱. همنشینی و انس با خالق:.....	۳۲
راه رسیدن به مقام انس با خدا.....	۳۳
۱) طلب و خواستن.....	۳۵
۲) محبت و دوستی.....	۳۵
۳) یاد خدا.....	۳۷
راه‌های تقویت انس با خدا.....	۳۹
۱) مناجات نیمه شب.....	۳۹
۲) نماز.....	۴۰
۳) اعتکاف.....	۴۲
موانع رسیدن به مقام انس.....	۴۳
۱) دنیا دوستی.....	۴۳
۲) آلودگی به گناه.....	۴۳

۳. کوتاهی در رعایت حقوق الهی ۴۵
۴. کفران نعمت ۴۵
۵. دوری از همنشینی با علما ۴۵
۶. غفلت از یاد خدا ۴۵
۷. شرکت در مجالس لغو و بیهوده ۴۵
۸. شرم نداشتن از خدا ۴۵
۹. بار و ثمرات انس با خدا ۴۶
- الف) دوری از مردم و نزدیک شدن به خدا ۴۶
- ب) آرامش و طمأنینه ۴۷
- ج) انباط و نیایش ۴۷
۲. عبادتی شایسته با محبوب ۴۸
۳. خلوتی عاشقانه با خرق ۵۰
۴. دوری از خود فراموشی و خدا فراموشی ۵۴
۵. معرفت و شناخت خدا ۵۵
۶. انقطاع از مادیات و امور دنیوی ۵۶
- راه‌های انقطاع از دنیا ۵۶
- الف. شناخت خدا و اتصال به معبود ۵۶
- ب. توجه به مرگ ۵۶
- ج. توجه به آخرت ۵۶
- د. توجه به ناپایداری دنیا ۵۷
- ز. نیایش و مناجات ۵۷
- ز. معاشرت با اهل دل ۵۷
- شناخت آثار محبت به دنیا ۵۸
۷. میثاق مجدد با پروردگار ۶۰

۸. دوری از گناه و معصیت ۶۱
- الف. تفکر در امور گوناگون دنیوی ۶۱
- ب. ایمان به خدا و معاد و روز حساب ۶۶
- ج. خودشناسی و توجه به شخصیت خود ۶۸
- د. توجه به تشکر از خداوند ۶۹
- هـ. توجه به عرضه اعمال بر ائمه اطهار علیهم السلام ۷۰
- ز. نزدیک دیدن مرگ و قیامت ۷۲
- ح. ترس از عواقب گناه ۷۳
- ط. یاد خدا ۷۶
- یادداشت ترک گناه ۷۹
۹. جهاد اکبر و برزخ نفس ۸۰
- علامه جعفری و مبارزه با نفس ۸۰
۱۰. تزکیه و تهذیب نفس ۸۲
۱۱. دوری از غفلت ۸۴
- عوامل غفلت ۸۵
۱. جهل و نادانی ۸۵
۲. غرور و خودبینی ۸۶
۳. مستی نعمت ۸۶
۴. عافیت و سلامت جسمانی ۸۷
۵. آرزوهای طولانی ۸۷
- راههای درمان غفلت ۸۸
۱. عبرت از تاریخ ۸۸
۲. استمرار و دوام ذکر خدا ۸۸

۹۱	بخش پنجم: اقسام، شرایط و احکام اعتکاف
۹۱	اقسام اعتکاف
۹۲	شرایط اعتکاف
۹۲	شرایط معتکف
۹۲	شرایط اعتکاف
۹۲	نیت اعتکاف
۹۳	بند نکته
۹۳	۱. نیت اعتکاف
۹۵	مدت اعتکاف
۹۵	۳. شرایط اقامه تن
۹۶	۴. اجازه اعیان
۹۶	۵. مکان اعتکاف
۹۷	۶. خروج از مسجد
۹۸	۷. محرمات اعتکاف
۹۹	حکم محرمات اعتکاف
۱۰۰	اعمال مایه تقرب در اعتکاف
۱۰۰	۱. روزه
۱۰۰	۲. نماز
۱۰۱	الف) نمازهای اول وقت و جماعت
۱۰۱	ب) نماز شب
۱۰۳	ج) نوافل یومیه (نمازهای مستحبی روزانه)
۱۰۳	د) نوافل مخصوص
۱۰۴	۳. دعا و مناجات
۱۰۴	ادعیه مخصوص ایام البیض

۱۰۴	ام داود که بود؟
۱۰۷	۴. قرائت و تلاوت قرآن کریم
۱۱۱	قرآن در روز قیامت
۱۱۴	۵. توسل به ائمه اطهار علیهم السلام
۱۱۸	۶. توبه و استغفار
۱۲۰	داستان
۱۲۶	۱. حسابرسی نفس
۱۲۹	بخش ششم: آداب اعتکاف
۱۲۹	۱. اخلاص
۱۳۱	۲. مداومت بر ذکر نماز تلاوت قرآن و دعا
۱۳۲	۳. پرهیز از امور دنیوی و انتقال به امور آخرت
۱۳۳	۴. ترک گناه
۱۳۴	۵. رعایت حرمت مسجد
۱۳۵	آداب حضور در مسجد
۱۳۵	۱. حفظ حرمت مسجد
۱۳۵	۲. با وضو به مسجد وارد شدن
۱۳۶	۳. آراستگی هنگام ورود به مسجد
۱۳۶	۴. نظافت مسجد
۱۳۶	۵. پرهیز از گفتگو درباره دنیا
۱۳۶	۶. رعایت حال دیگر معتکفان
۱۳۹	بخش هفتم: آثار اعتکاف
۱۳۹	الف: آثار فردی
۱۳۹	۱. تقویت اراده

۲. انس با معنویات ۱۴۰
- نشانه‌های دوستی و محبت خدا ۱۴۰
- الف. توفیق دینداری ۱۴۰
- ب. آماده شدن زمینه عبادت ۱۴۱
- ج. سنگین شدن گناه بر بنده ۱۴۱
- طلبه جوان و دختر فراری ۱۴۱
- د. همنشینی با انسانهای محبوب خداوند ۱۴۳
- هـ. کثرت به یاد خدا بودن ۱۴۳
- و. آرامش درونی و شکیبایی ۱۴۳
- ز. تقوی باک اخلاقی متعادل ۱۴۳
- ح. احساس نیاز به دعا و تضرع ۱۴۴
۳. دوری از غفلت ۱۴۵
۱. قساوت قلب ۱۴۵
۲. مرگ قلب ۱۴۵
۳. فساد اعمال ۱۴۶
۴. دوری از خداوند ۱۴۶
۵. هلاکت انسان ۱۴۷
- الف. ندیدن حقایق و فراموشی ۱۴۸
- ب. همنشینی با فاسدان و مفسدان و دوری از مجالس عبادت ۱۴۸
- ج. بی‌اعتنایی به عوامل هشدار دهنده و بیدار کننده ۱۴۸
- د. بیهوده گذراندن عمر ۱۴۹
۴. تواضع و فروتنی ۱۴۹
- ب: آثار اخروی ۱۵۰
۱. آمرزش گناهان ۱۵۰

الف. درخواست عفو و بخشش از خداوند.....	۱۵۰
نمونه‌ای از توبه واقعی.....	۱۵۱
ب. عفو و گذشت از لغزش‌های دیگران.....	۱۵۳
۲. نزدیکی به خدا.....	۱۵۶
۳. جلب محبت خدا.....	۱۵۷
الف. اطاعت از دستورات الهی.....	۱۶۰
معی برای ایجاد محبت خدا در دل.....	۱۶۷
۴. تحصیل بهشت الهی.....	۱۷۳
ج: آثار اجتماعی.....	۱۷۴
۱. کاهش جرم و فساد.....	۱۷۴
۲. آشنایی و برقراری ارتباط دوستانه.....	۱۷۴
د: آثار سیاسی.....	۱۷۵
بخش هشتم: عهد و پیمانی ماندگار.....	۱۷۹
الف) فراموشی عهد و پیمان با خداوند.....	۱۷۹
ب) بی وفایی در عهد و میثاق با امام زمانه.....	۱۸۳
ج) سهل‌انگاری در عهد و پیمان با دیگران.....	۱۸۶
عهد و پیمانی خاص با خدای مهربان.....	۱۸۷
فهرست منابع.....	۱۹۱
سؤالات کتاب.....	۱۹۴
پاسخنامه.....	۲۰۱

پیشگفتار

آدمی در فراز و نشیب های زندگی و حوادث تلخ و شیرین، گاهی چنان دچار خستگی روح می گردد که با هیچ وسیله مادی آرامش نمی یابد و اگر قدرت همه قدرتمندان، ثروت تمام ثروتمندان و انواع وسایل لذت و کامیابی جهان را اختیار او گذاشته شود، ذره ای از درد روحی او نمی کاهد.

در چنین حالتی است که انسان، سراغ بهترین دوست، نزدیکترین خویش و عزیزترین کس ندارد و درونش را با او راز دل بگوید و از این خستگی روح رهایی یابد. گاه نیز در آنجای زلت با خود به نجوا می پردازد. در هر حال، تنها راه درمان و آرامش، انس با محبوب و باز کردن سفره دل نزد معشوق است.

حال اگر آدمی از آلودگی به زشتی ها و غبار گناه صیقل، احساس غم و دل مردگی کند، تا آنجا که از خویشتن خویش نیز گریزان باشد در این صورت، به کجا پناه برد و با چه کسی راز دل بگوید؟

اینجاست که باید به سرچشمه همه خوبی ها و پاکی ها، آفریدگار و هست و صفا و خالق خود پناه برد و با یاد او و حضور در محفل انس او آرام گیرد. چه آرامش و لذتی بالاتر از این که عبد ذلیل در حضور معبود عزیز قرار گیرد و جان آلوده ی خویش را در زلال صحبت او تطهیر کند و روح پرتلاطم خود را با ذکر آن یگانه، آرام بخشد.

آنگاه که بنده ذلیل و حقیر، خان پر معصیت دل خویش را از مظهر پاکی‌ها و خوبی‌ها دور می‌بیند، راه نزدیکی به دوست و وصول به محفل معشوق را می‌طلبد و متحیر است که در کجا می‌توان به خلوت معبود خویش نائل شد، ندا می‌رسد: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾^۱؛ وقتی بنده‌های من، از تو در باره ی من می‌پرسند، من نزدیک هستم. چون مرا بخواند، دعای دعاکننده را پاسخ می‌دهم و به حق که در همراهی با او فاصله معنایی ندارد: ﴿نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْآرِيدِ﴾^۲؛ از رگ گردن به او نزدیک‌تریم.

اگر بنده به جنس خالی دست یافت و قدمی به محفل حق نزدیک شد و طعم تقربش را چسبید، آنگاه معبود، مُحِبِّ او شده و خود، محبوب حق می‌شود و ندا می‌رسد: ﴿فَلْيَسِّرْ لِي سُبُلِي﴾^۳؛ لُيُومِنُوا بِیِ^۳.

عاکفان کوی دوست، با حضور در محن و سرای معبود، پله‌های سلوک را پیموده و به خدا نزدیک‌تر می‌شوند. معتکف روزه اش، نمازش، حضورش در مسجد و دیگر اعمالش مایه تقرب است. در خانه دوست، سفره‌ایی از مغفرت و بخشایش گسترده شده و معتکف با صیقل روح و روان، زنگار گناه از دل می‌زداید و مهبای ضیافت بزرگ را می‌وصال می‌گردد؛ ماهی که عشاق از سفره پرفیض الهی، لقمه‌های راز بر می‌چینند و عطر قرآن مشام جانیشان را می‌نوازد.

۱- سوره بقره آیه ۱۸۶

۲- سوره ق آیه ۱۶

۳- سوره بقره آیه ۱۸۶

اعتکاف برای تهذیب نفس، خودسازی و پالایش درون از هرگونه آلودگی، بهترین فرصت است. باید خود را در معرض این فرصت قرار دهیم و هوشیارانه لحظه‌های ناب آن را دریابیم و نگذاریم عبور چرخ‌های روزگار، این فرصت بی نظیر را از ما بگیرد.

در کلام آخر از همه معتکفان عزیز که اوقات خاص خداوند را غنیمت شمرده‌اند و خود را در معرض نسیم الهی قرار داده‌اند، تا در پرتو انوار حق، خود را از همه آلودگی‌های دنیوی برهانند، التماس دعا داشته و امیدوارم که این رفتن و روزی مقدس را قدر بدانند و در این فرصت اندک اما با برکت، ترشه یک سال خود را برداشته و با دستی پُر عبادات آنها مورد توجه و رحمت پروردگار متعال قرار بگیرد.

در این نوشتار، که خداوند باری را تعالی توفیق آن را عطاء فرموده است، بر آن شدیم که گوشه‌ای از سبک زندگی ناب محمدی ﷺ را در قالب نکات مربوط به اعتکاف بیان تا حقایق و معارف موجود در آن بیشتر ظاهر و نمایان گردد و امید است خداوند بساتین رحمتی همه ما را مشمول دعا‌های پر خیر و برکت منجی عالم بشریت حضرت حجه ابن الحسن (ع) بگرداند و این قلیل را که به ساحت مقدس حضرت صاحب الامر (ع) هدیه شده از این حقیر بپذیرد و توفیق بیشتر خدمت فرماید.

والسلام

روح الله بیدرام

فروردین ۹۴ - جمادی الثانی ۱۴۳۶